

NEKE MOGUĆNOSTI KORIŠTENJA EMISIJA TV-TEČAJA
»ГОВОРИТЕ ПО-РУССКИ«*

Školska televizija već četvrtu godinu emitira tečaj *Говорите по-русски*, što je dovoljno dugo razdoblje da bi se mogla sumirati iskustva i uočiti prednosti koje je taj novi medij unio u nastavu ruskog jezika.

TV-emisija unosi u razred isječak iz svakodnevnog života, dočarava prirodnu sredinu u kojoj jezik služi kao sredstvo sporazumijevanja među ljudima. U takvoj atmosferi učenici se lakše izražavaju, razgovor teče prirodno i spontano.

Prateći televizijske emisije, učenik upoznaje kulturu i civilizaciju naroda čiji jezik uči. Njegovo uho privikava se na slušanje stranog jezika u prirodnom ritmu i intonaciji, on lakše usvaja nove jezične strukture. Mnogi će i poslije izlaska iz škole zadržati naviku da prate jezične emisije.

Treba odmah naglasiti da je mogućnost praćenja emisija u školi ograničena i može se provoditi samo u jednom razredu, a i tada je potrebno podesavati satnicu prema vremenu emitiranja.

Danas gotovo svi učenici posjeduju televizijske aparate i zato se u taj rad može uključiti velik broj učenika. Oni se ujedno privikavaju na samostalan rad.

Ako se izvrše solidne pripreme, učenici će sami sa zanimanjem gledati emisiju kod svoje kuće, a na slijedećem satu obaviti će se planirane govorne i jezične vježbe.

Svaka televizijska emisija pruža razne mogućnosti eksploatacije. Ponekad će biti glavni cilj upoznavanje gradova, kulturno-historijskih spomenika ili poznatih ličnosti iz političkog i kulturnog života, drugi put će se težiti baciti na obradu određene teme (kazalište, putovanja, scene iz obiteljskog ili članskog života, restoran, trgovina, itd.).

Neke će emisije dati više materijala za obradu određene jezične strukture ili gramatičke kategorije.

Nastavnik će sebi unaprijed odrediti što želi iskoristiti u emisiji, no mora biti pripravan i na skretanje od glavnog cilja ako mu ga nametnu učenici, želeći zadovoljiti svoje interese.

Škole primaju TV-program na početku školske godine pa nastavnik može emisiju planirati u svom godišnjem planu rada. On će sam predvidjeti može li mu emisija poslužiti kao ilustracija nakon obrade neke teme, tj. u svrhu ponavljanja, da li će je koristiti kao uvod u novu nastavnu jedinicu, ili će je jednostavno uvrstiti u svoj program kao osvježenje, stjecanje nekih saznanja koja nemaju uže veze sa školskom tematikom. Bez obzira na razloge kojima se rukovodio nastavnik pri planiranju neke emisije, cilj će biti postignut ako emisija obogati jezično znanje učenika i ako ga motivira za učenje jezika.

Pokušat ću prikazati kako smo obradili emisiju: *»Где вы, профессор Карстен?«* u II razredu gimnazija (6. godina učenja). Emisija je bila emi-

* Tečaj je pripremila Centralna televizija SSSR u suradnji s Naučno-metodskim centrom za ruski jezik pri Moskovskom sveučilištu *»M. V. Lomonosov«*. Tokom školske godine 1974./75. RTZ emitirat će drugi dio tog tečaja.

tirana u okviru TV-tečaja »Говорите по-русски« u 1973/74. šk. god. u trajanju od 20 minuta. Sadržaj emisije s uputama i popratnim materijalom priredio je Zavod za unapređenje stručnog obrazovanja SR Hrvatske. Nastavnik se tako mogao unaprijed upoznati s tekstom emisije i izvršiti potrebne pripreme.

Priprema nastavnika. Radnja filma događa se u Lenjingradu. Studentica Nataša traži švedskog profesora matematike, kojemu je određena za vodiča, ali zabunom bježi po cijelom gradu za slavnim klaunom Pavlovom. Nastaje cijeli niz komičnih situacija na osnovi *qui pro quo*. Emisija pruža mogućnost za obradu više tema: upoznavanje s kulturno-historijskim spomenicima Lenjingrada, gradski saobraćaj, trgovina (scena u trgovini dječjih igraćaka), cirkus i klauni (portret klauna Pavlova).

S kulturno-historijskim spomenicima Lenjingrada učenici su se upoznali već u I razredu gimnazije. Tada su vidjeli i dijafilm o Lenjingradu. Emisija se, dakle, može koristiti za osvježanje već stečenog znanja i za davanje novih informacija. Kako je u razredu upravo obrađeno putovanje željeznicom, emisija je odlično poslužila za proširenje nastavne jedinice na temu gradskog prometa.

Ostale teme javljaju se samo u epizodama i one su se mogle usput obraditi.

Nastavnik je odabrao spomenike na kojima bi se učenici morali detaljnije zaustaviti: Академия художеств, Исаакиевский собор, Адмиралтейство, Дворцовая площадь и здание Главного штаба, Невский проспект, Казанский собор, Зимний дворец, Русский музей, Памятник Пушкину, Петропавловская крепость, Медный всадник. (Podatke o spomenicima nastavnik je našao u popratnim materijalima uz emisiju.)

Trebalo je još provjeriti kojim redoslijedom se pojavljuju ti spomenici na filmu i potražiti ih na planu Lenjingrada.

Drugi dio pripreme nastavnika bio je usmjeren na temu saobraćaja. Lica u filmu u neprestanom su pokretu i služe se raznim prometnim sredstvima. Situacije omogućuju da se upotrijebi niz glagola kretanja i izraza vezanih uz promet (прилететь на самолете; ехать на троллейбусе; проехать к аэропорту, в Русский музей; доехать на автобусе, до Дворцовой площади; уехать в Эрмитаж; приехать в гостиницу; такси подъехало, подъезжает; прийти к магазину, в театр; переходить улицу; сесть на троллейбус; остановка троллейбуса, стоянка такси; сделать пересадку, с приездом). Taj materijal mogao se iskoristiti za utvrđivanje glagola kretanja i za obradu teme o gradskom saobraćaju.

I, konačno, trebalo je provjeriti koje bi izraze učenici trebali da upoznaju kako bi s razumijevanjem pratili emisiju. Izdvojeni su izrazi: *стать гидом-переводчиком, вам повезло, колпак и накладной нос клоуна, строить гримасу.*

1. sat. Učenici su trebali za ovaj sat pripremiti opis putovanja željeznicom i ta povoljna situacija omogućila je da se u toku rada uvedu neki novi izrazi postavljanjem ovakvih pitanja:

Как ты проехал к вокзалу (к дому)?

На чем ты ехал на вокзал (домой)?

Часто ли ходит двенадцатый трамвай?

Где у вас ближайшая остановка автобуса (стоянка такси)?

Долго ли ты ожидал такси на стоянке?

На какой остановке ты садился в автобус? На какой вышел?

Сколько остановок от твоего дома до вокзала?

Идет ли трамвай прямо до вокзала или ты должен сделать пересадку?

У току рада iskorištena je zgodna prilika da se upotrijebe izrazi: тебе повезло и делать гримасу.

Na kraju sata učenici su upozoreni da ćemo slijedeći put gledati emisiju o Lenjingradu te da ponove ono što smo učili u I razredu.

2. sat. Budući da se sat emitiranja emisije nije podudaraо s početkom školskog sata (15.15 i 14.50), bilo je na raspolaganju 25 minuta do početka emisije. Poveo se razgovor o spomenicima Lenjingrada koje su učenici već poznavali. Pri tom su upotrijebljene razglednice Lenjingrada i plan grada. Nastavnik je nadopunjavaо izlaganje učenika novim činjenicama i usmjeravaо iznošenje podataka, sugerirajući onaj poredak koji će pomoći pri praćenju emisije. Spomenici i najvažniji podaci bilježeni su na ploču. Time su izvršene sve pripreme za praćenje emisije. Kraj emisije podudaraо se s krajem školskog sata. Za slijedeći sat učenici su trebali da načine plan emisije prema situacijama u filmu.

3. sat. Učenici su čitali svoje planove, a najbolja rješenja zapisivali smo na ploču. Uz svaku situaciju zabilježili smo izraze potrebne za prepričavanje. Za taj rad i za prepričavanje prema planu iskoristili smo 25 minuta. Za preostali dio sata priređeno je nekoliko vježbi, gdje su učenici trebali da pravilno upotrijebe glagole kretanja:

а) идти — ходить

Ты часто ..... в театр?

Я сегодня ..... в кино.

Автобусы ..... только до полуночи, придется тебе ..... пешком.

С какой скоростью ..... поезда?

Твоя машина ..... сегодня очень быстро.

б) ехать — ездить

Сколько минут ты обычно ..... до школы?

Куда ты ..... во время каникул?

Ты любишь ..... на машине?

Сейчас я ..... на автобусе, но обыкновенно ..... на трамвае.

Zatim su se uvježbavale strukture:

Простите, вы не знаете как доехать (дойти) до .....

Простите, на каком автобусе можно доехать до .....

Поехать ли нам на трамвае?

Как мне доехать до .....

Как мне проехать к .....

Kod kuće su učenici trebali da odgovore na pitanja:

- a) На остановке »Звезда« вы встретили пожилого человека. Он вас спрашивает, как ему проехать к вокзалу. Объясните ему!
- б) В вашем классе новый товарищ. Посоветуйте ему, как доехать до Зоологического сада.

Tako iskorištena televizijska emisija dala je ove rezultate:

— učenici su proširili znanje o kulturno-historijskim spomenicima Lenjingrada;

— utvrdili su upotrebu glagola kretanja i izraze iz prometa i stekli sposobnost da ih primijene u životnim situacijama;

— slušali su originalan ruski izgovor i intonaciju;

— bio je to za njih zanimljiv sat, oslobođen školskih šablona.

Napomena

U ovoj školskoj godini moći ćemo istu emisiju još potpunije obraditi jer ćemo se koristiti priručnikom za učenike i radnim listovima, dijapozitivima Lenjingrada, magnetofonskom vrpcom sa snimljenim dijalozima na temu gradskog prometa i pjesmom »Moj Lenjingrad«.

Matija Kršmanović

OŽIVLJAVANJE GRAMATIČKIH STRUKTURA KAO JEDNA FAZA PEDAGOŠKE EKSPLOATACIJE U NASTAVI STRANOG JEZIKA

Najvažnija etapa u obradi lekcije na stranom jeziku je takozvana pedagoška eksploatacija. To je treća etapa, koja dolazi nakon nastavnikove reprezentacije (présentation), to jest globalnog razumijevanja neke govorne situacije i dijaloga i njenog objašnjenja, razumijevanja i memorizacije (explicitation, compréhension et mémorisation). Kad dođemo do nje, prešli smo pola puta; izostavimo li je, nismo učinili gotovo ništa, započeli smo nešto što je ostalo neodređeno, maglovito i gotovo smo uzalud izgubili vrijeme.

Pedagoška eksploatacija u stranom jeziku je osposobljavanje učenika za spontano i slobodno izražavanje. Najvažniji dio te etape je oživljavanje gramatičkih struktura. Ali čemu oživljavanje? Ono je neophodno zato što treba oživjeti konstrukcije svojstvene francuskoj sintaksi. Učenik mora da usvoji